

ULUSLARARASI
KADIN VE HUKUK SEMPOZYUMU

TÜRKİYE
BAROLAR BİRLİĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

KADIN VE HUKUK

KADINLARIN ÖZGÜRCE ÇALIŞMA ve TOPLUM HAYATINA KATILMALARINDA FARKLI BİR BOYUT: KIRSALDA KADIN KOOPERATİFLERİ

Prof. Dr. Bülent GÜLCUBUK[□]

Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasi alanlarda ilerlemesi kadının toplum içinde, toplumsal değerler sisteminde, tarımda, kırsalda, sanayi ve hizmetlerde hak ettiği yere ulaşmasıyla doğru orantılıdır. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların iş ve toplum hayatına katılması ve çalışan kadınların sorunlarının çözümü önem taşımaktadır. 2016 yılı verilerine göre, tarım sektöründe çalışanların %80'inden fazlası kayıt dışı çalışmaktadır. Bu oran erkeklerde %69 iken, kadınlarda %95'i bulmaktadır. Oysa tarım için %80'den fazla olan oran tarım dışı sektörlerde %20'lere düşmektedir. Bu durum şunu ortaya koymaktadır; başta kadınlar olmak üzere tarımda çalışanlar, kırsalda yaşayanlar sosyal güvenlik şemsiyesinin dışında, kayıt dışı ve iş sağlığı ve güvencesinden de yoksundur. Kırsal alanda tarım dışında yaratılan istihdam alanları genelde erkeklere göre olmaktadır, tarım kırsaldaki kadınların kaderi olmaya devam etmektedir. Ekonomik güçlenmenin en önemli koşulu olan işgücüne katılım gerek kırdaki gerekse kentte kadınların bilinçlendirilmesi, erkeklere verilen eğitim ve donanımın kadınlara da verilmesi ile sağlanabilir. Türkiye'de ilgili yasalarda kadın-erkek eşitliği sağlanmış olsa da kadın istihdamına yönelik belirgin bir kamu politikası gündeminden ve kadın sorunlarına bütüncül bir çözüm arayışından söz etmek mümkün değildir. Kadın istihdamına salt iş bulma biçiminde bakma ve tarımda çalışan kadını sadece içinde bulunduğu koşullarla ele almak da sorunları çözmemektedir. İşte buraya kadar belirtilen sorunların çözümünde ve kırsal alandaki kadınlar için kooperatifler önemli birer araç ve amaç niteliğini taşımaktadır. Dayanışma, işbirliği, gönüllülük ve topluma hizmet etme anlayışı ile işlev görev kooperatifler, bireylerin ve toplumun ekonomik, sosyal ve demokratik gelişimi açısından önemli bir role sahiptir. Tarımda, kırsalda çalışanların neredeyse yarısını kadınlar oluştururken kayıtlılık oranı %10'u bile bulmamaktadır. Girişimcilikte ise kırsalda kadından söz etmek mümkün bile olmaktadır. Çünkü ülkemizde tüm girişimcilerin %4'ünden daha az bir bölümü kadın olup, kırsalda bu konuda herhangi bir orandan söz etmek bile mümkün olmamaktadır. İşte hangi alanda olursa olsun kadın kooperatifçiliğinin güçlendirilmesi, kooperatiflerde kadın varlığının ve karar verme süreçlerindeki etkisinin artırılması kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanmasında ve ekonomik faaliyetler kapsamında yer alan mal ve hizmet üretimi ile bunların pazarlanmasına yönelik ihtiyaçların karşılanmasında bir dönüm noktası olacaktır. Kırsalda kadın kooperatifleri özellikle kayıt dışı çalışan kadınlar için, dar gelirli kadınlar için, çalışma hayatına kırsalda özgürce katılmayan kadınlar için, toplumsal ilişkiler sistemine dâhil olamayan

[□] Ankara Üniversitesi Kalkınma Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
gulcubuk@agri.ankara.edu.tr

ULUSLARARASI
KADIN VE HUKUK SEMPOZYUMU

TÜRKİYE
BAROLAR BİRLİĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

kadınlar için ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan yeni fırsatların oluşmasına olumlu etki yapacaktır. Ekonomik güçlenmenin en önemli koşulu olan işgücü katılımında kadınların karşılaştığı engeller ve ekonomik güç paylaşımında yaşanan toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle kadınların yaşadığı sorunların çözülmesinde kooperatifler anahtar rol oynayabilir. Bu bildiriye tarımda, kırsalda kadın işgücü miktarı ve işgücüne katılma miktarı hakkında bilgiler verildikten sonra, kooperatifçiliğin kırsalda kadınların toplumsal ve ekonomik hayata katılmalarında nasıl bir rol oynayabileceği konusunda tartışmalarda bulunulacak ve kırsaldaki kadın kooperatifleri konusunda değerlendirmelerde bulunulacaktır.